

DATUM
2020-08-13
ERT DATUM
2020-05-14

DIARIENR
2020/106-4
ER BETECKNING
Ku2020/01036/KL

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Sveriges museum om Förintelsen 2020:21

Statskontoret avstyrker utredningens huvudförslag att museet inrättas som en ny fristående myndighet. Vi bedömer att utredningen inte presenterar ett tillräckligt övertygande underlag att en ny fristående myndighet är det mest lämpliga alternativet för organiseringen av museiverksamheten. Statskontoret anser inte heller att utredningen i tillräcklig grad prövat de alternativa förslagen på organiseringsform. Det gäller särskilt att låta Forum för levande historia få ansvar för nya uppgifter.

Vidare saknar Statskontoret en mer grundlig beskrivning av konsekvenserna för Forum för levande historia om den nya museimyndigheten skulle inrättas och viss verksamhet överförs dit.

Statskontoret avstår från att lämna synpunkter avseende övriga förslag.

Det saknas tillräckliga skäl till att inrätta en ny fristående myndighet

Statskontoret anser att skälen som utredningen presenterar är otillräckliga för att väga upp de kostnader och den tid som inrättandet av en ny myndighet skulle innebära, i jämförelse mot att inrätta museet i en befintlig verksamhet.

Eftersom utredningens huvudförslag innebär störst kostnad för staten i jämförelse med att inrätta museet i redan befintlig verksamhet, bör alternativen vara mer grundligt utredda än vad som nu är fallet. Utredningen uppskattar det årliga anslaget för museet till 63 miljoner och att det skulle kräva omkring 26 årsarbetskrafter. Den totala kostnaden för att inrätta museet är inte heller fastställd.

Huvudförslaget är även det minst tidseffektiva. Det innebär både att en ny myndighet ska bildas och att uppgifter från en annan myndighet ska föras över. Vår tolkning är att såväl regeringen som utredningen anser att tid är en viktig aspekt att ta hänsyn till i sammanhanget. Statskontorets tidigare utredningar visar att det ofta

tar tid att komma igång med uppgifter när de förs över från en myndighet till en annan.¹

Utredningen pekar på vissa nackdelar med att inrätta museet som en egen myndighet, jämfört med om museet inrättas som del i en befintlig verksamhet. Statskontoret delar utredningens bedömning av dessa nackdelar. En ny myndighet går miste om samordningsvinster kring flera delar som kompetensförsörjning, administration, uppföljning och digital infrastruktur.

Statskontoret delar även utredarens bedömning att det inte är önskvärt att ha två statliga myndigheter med uppdrag att hantera minne och kunskap om Förintelsen. Men huvudförslaget, att bilda en ny myndighet och föra över vissa uppgifter från Forum för levande historia leder inte till en effektiv organisering enligt Statskontoret. Det riskerar snarare att ge upphov till en otydlig rollfördelning och överlapp mellan myndigheternas verksamhet. Vi bedömer att utredningens motivering till att bryta ut och föra över Forum för levande historias uppdrag om Förintelsen är otillräcklig. Motiven till att renodla verksamheter handlar ofta om att regeringen vill skapa en tydligare rollfördelning eller komma till rätta med effektivitetsproblem som beror på att myndigheter inte är ändamålsenligt organiserade eller har överlappande uppgifter.² Men i detta fall ser inte Statskontoret hur överföringen av uppgifter och bildandet av en ny myndighet skulle bidra till en effektiv och ändamålsenlig myndighetsstruktur även om uppgifter omfördelades från Forum för levande historia.

Det har kommit flera initiativ och förslag på organisatoriska lösningar för arbetet med mänskliga rättigheter eller minoritetspolitik som vi anser knyter an till utredningens förslag om ett museum om Förintelsen. Det gäller exempelvis förslaget om att inrätta en institution för mänskliga rättigheter (Ds 2019:4) eller förslaget om att inrätta en ny myndighet för romska frågor (Ds 2019:15). I stället för att inrätta en ny myndighet som i huvudsak behandlar Förintelsen, ser vi snarare att regeringen bör ta ett samlat och långsiktigt grepp om ansvarsfördelning och organisationsstruktur för arbetet med mänskliga rättigheter och minoritetspolitik.

Konsekvenserna för Forum för levande historia är inte tillräckligt utredda

Utredningens huvudförslag om organiseringsform har varken tagit hänsyn till eller beskrivit konsekvenserna för Forum för levande historia i tillräckligt hög grad. Forum för levande historia har ett kärnuppdrag kopplat till Förintelsen. Att flytta

¹ Se till exempel: Statskontoret. (2020:10). Myndighetsanalys av Riksantikvarieämbetet, s. 87–90, 107.

² Statskontoret (2016) Renodling av statlig verksamhet. Om offentlig sektor

delar av kärnverksamheten från myndigheten kan således få betydande konsekvenser för myndigheternas förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Utredningen menar att regeringen ska ändra uppdraget för Forum för levande historia och att myndigheten förslagsvis ska fokusera på att främja och informera om frågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i samtida utmaningar. Förslaget innebär att regeringen behöver ta ställning till behovet av en sådan myndighet och ompröva Forum för levande historias uppdrag i relation till den nya myndigheten. Statskontoret kan inte uttala sig om utfallet av en sådan omprövning. Däremot kan vi slå fast att utredningens förslag innebär en stor osäkerhet för myndighetens framtid. Inte minst då utredningen inte uppskattat omfattningen av överföringen av uppgifter från Forum för levande historia. Utredningen har inte heller bedömt hur mycket medel som skulle behöva föras över från Forum för levande historia till det nya museet. Det lämnar utredningen åt regeringen att ta ställning till. Statskontoret anser att det är en svaghet att utredningen inte presenterar ett tydligare underlag om vilka uppgifter som ska föras över till den nya myndigheten eftersom det har en så pass stor påverkan på myndighetens verksamhet.

Det finns fördelar med att inrätta museet i befintlig verksamhet

Statskontoret bedömer att de positiva effekter som finns med att lägga verksamheten på en redan befintlig verksamhet inte tillräckligt vägts mot kostnaderna att inrätta en ny fristående myndighet. Statskontoret delar utredningens bedömning om fördelarna med de alternativa förslagen på organisering av museet, som effektivare resursutnyttjande, kostnadsbesparingar och synergieffekter. Utredningen konstaterar också att den mest kostnadseffektiva lösningen hade varit att inrätta museet inom befintlig verksamhet. Vi anser att utredningen med fördel kunnat gå längre med att pröva de alternativa förslagen. Vi saknar bland annat en tydligare beskrivning av verksamheternas kapacitet att inhysa ett museum.

Vi vill även uppmärksamma regeringen på att utredningens förslag att inrätta museet i befintlig museimyndighet, i likhet med huvudförslaget, innebär en osäkerhet för Forum för levande historias framtid. Risken för överlappning finns även kvar med en sådan lösning.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Gabriel Brandström och utredare Sanna Rehn, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Sanna Rehn